Archive of SID

رابطه ادراک تعامل اجتماعی با خطرپذیری و مهار خشم در دانشجویان

The Relation between Perception of Social Interaction with Risk Taking and Anger Control in University Students

دکتر فریبا یزدخواستی
استادیار دانشگاه اصفهان

Fariba Yazdkhasti, PhD
Isfahan University

چکیده

به منظور بررسی عوامل خطرپذیری در جوانان، ۱۰۰ دانشجوی (۵۰ دختر و ۵۰ پسر) دانشگاه اصفهان به پرسشنامه‌های ادراک تعامل اجتماعی (گلاس، ۱۹۹۴)، خطرپذیری (ایسنک و ایسنک، ۱۹۷۵) و مهار خشم (گریفین و دیگران، ۱۹۹۹) پاسخ دادند. نتایج نشان دادند که همبستگی منفی و معنادار خطرپذیری با ادراک تعامل اجتماعی (r = −۰/۲۸) و با مهار خشم (r = −۰/۲۶) ، فرضیه‌های پژوهش را تأیید کردند. شدت ضرایب همبستگی برای هر دو گروه دختران و پسران یکسان بود.

واژه‌های کلیدی: ادراک تعامل اجتماعی، خطرپذیری، مهار خشم، دانشجویان.

Abstract

In order to examine risk taking factors in youngsters, 50 male and 50 female students from Isfahan University completed the Measures of Perception of Social Interaction Questionnaire (Glass, 1994), Risk Taking Questionnaire (Eysenck & Eysenck, 1975), and Anger Control Questionnaire (Griffin et al., 1999). The findings demonstrated a significant negative correlation between risk taking and perceptions of social interaction (r = -0.28) and anger control (r = -0.26), confirming the hypotheses of this research. Rate of correlation coefficients for the two groups was similar.

Key words: perception of social interaction, risk taking, anger control, college students.

دریافت: ۸۸/۶/۷
پذیرش: ۸۹/۹/۳۰

received: 29 Aug 2009
accepted: 21 Dec 2010

www.SID.ir

Contact information: faribayazdkhasti@yahoo.com

این مقاله برگرفته از پژوهش شخصی است.

Archive of SID

مقدمه

یکی از بزرگترین خطرهایی که نوجوانان و جوانان امروز با آن مواجه‌اند، نوع انتخاب آنهاست. دسترسی آسان نوجوانان و جوانان به سیگار و مواد می‌تواند تصمیم‌گیری آنها را در امر سلامت فیزیولوژیکی، روانی و اقتصادی بسیار سرنوشت‌ساز سازد (لویت، سلمن، ریچمند، ۱۹۹۱). از عواملی که می‌توانند بر خطرپذیری[1] افراد در چنین موقعیتی تأثیر داشته باشد ادراک تعامل اجتماعی[2] آنهاست (لویت و دیگران، ۱۹۹۱ و سانگ، مورل، کرنل و ملنا، ۲۰۰۹).

ادراک، شامل آگاهی از رویدادها، مردم، اشیاء و موقعیتها می‌شود و مستلزم جستجو، به دست‌آوردن و پردازش اطلاعات است. مفاهیم بنیادی که ادراک مبتنی بر آن است، انتخاب، سازمان‌دهی و تعبیر و تفسیر را در برمی‌گیرد و متأثر از نیازهای فرد است (جرج[3] و کریستیانی[4]، ۱۹۹۰/۱۳۸۳). بنابراین به دلیل تفاوت نیازها و تجربه‌های افراد با یکدیگر ادراک و تعاملهای اجتماعی آنان نیز متفاوت است. به عبارت دیگر، رفتارها بر ادراک فرد از محیط فیزیکی، محیط اجتماعی و موقعیت زندگی مبتنی هستند (بوچانان، ۲۰۰۱). جانسون و تورسک (۱۹۸۳) معتقدند که ادراک تعامل اجتماعی مثبت، ارزیابیهای خطرآفرین بسیار خوش‌بینانه و ادراک تعامل اجتماعی منفی، ارزیابیهای خطرآفرین بسیار بدبینانه‌ای را موجب می‌شوند. به عبارت دیگر اگر به جای تمرکز بر جنبه‌های منفی در ارتباطهای اجتماعی[5] بر جنبه‌های مثبت، مانند شکل‌دادن یک رابطه دوستانه صحیح و کمک به دوستان، توجه شود خطرپذیری افراد نیز افزایش می‌یابد.

هیچ شخصی در جهان وجود ندارد که نتواند دست به خطر بزند و لااقل تا حدودی از آن لذت نبرد. زندگی هر روز با مخاطراتی جلوه‌گر می‌شود: اگر در این صحنه بیش از اندازه دست به خطر بزنیم با مشکل روبه‌رو می‌شویم، اگر هم چشم بر این مخاطرات ببندیم در سکوت و ایستایی نابود خواهیم شد. انسان بیش از همه موجودها خواهان خطر است. او حتی از ظرفیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است تا از خطرکردن لذت برد (لرنر، کلتنر، ۲۰۰۱). خطرپذیری ویژگی مثبت نوجوانان و جوانان است که آنها را در جهت اکتشاف و تحول یاری می‌رساند (بلاچر، ۱۹۶۶). نتایج تحقیقی که به منظور بررسی رابطه کارآفرینی[6] و خطرپذیری با ادراک تعامل اجتماعی توسط هالتزمن (۲۰۰۰) انجام گرفت حاکی از آن بود کسانی که در روابط خود ادراک تعامل اجتماعی مثبت‌تری دارند از خطرپذیری و کارآفرینی بالاتری برخوردارند. مونتی، بارنت و مکینون (۲۰۰۷) نیز در بررسی خود نشان دادند که ادراک تعامل اجتماعی بر میزان خطرپذیری افراد تأثیر می‌گذارد و افرادی که از ادراک تعامل اجتماعی مثبت‌تری برخوردارند از جسارت بیشتری برای نه گفتن در مقابل دوستان برخوردارند و احتمال ابتلا به مصرف مواد در آنها کمتر است. گرین‌فین، شی‌یر، بوتوین، دیاز و میلر (۱۹۹۹) معتقدند که ادراک تعامل اجتماعی منفی تأثیر بسزایی بر خطرپذیری پایین و در نتیجه ابتلا به سوء مصرف مواد دارد. یادگیری ارزیابی خطرپذیری نیز فرایندی است که در طول عمر و از طریق حمایت و آموزش نوجوانان و جوانان توسط والدین و معلمان و ... به دست می‌آید (پوتون، ۱۹۹۷؛ زانگ، واین و مک‌داول، ۲۰۰۹). نقش حمایتی والدین در اینجا فراهم‌آوردن فرصتهای مختلف و موقعیتهای باز به منظور افزایش توانایی پاسخگویی فرد به مشکلات و در نتیجه افزایش خطرپذیری است (واگنر، ۲۰۰۶).

از سوی دیگر مهار خشم[7] نیز وابسته به خطرپذیری است. خشم احساسی کاملاً طبیعی، انسانی و معمولاً سالم است اما اگر امکان مهار آن وجود نداشته باشد، تخریب‌کننده خواهد بود و می‌تواند در محیط کار و در تعاملهای اجتماعی مشکلاتی ایجاد کند (لپز و ادن، ۱۹۹۹).

لاچمن (۲۰۰۲؛ کارور و هامون‌جونز، ۲۰۰۹) مهار خشم را نوعی کاهش احساسهای عاطفی و تحریکهای فیزیولوژیکی که خشم موجب آن شده است، می‌دانند. آنان

1. risk taking
2. perception of social interaction
3. George, R. L.
4. Cristiani, T. S.
5. social communication
6. entrepreneurship
7. anger control

www.SID.ir

Archive of SID

همچنین معتقدند که هدف از مهار خشم، کاهش احساسهای عاطفی، خویشتنداری و خاموش‌کردن خشم و تبدیل آن به رفتار سازنده است. کرچ (۱۹۹۲) نیز بر مهار خشم به روش صحیح تأکید دارد. به اعتقاد ویلکوفسکی و رابینسون (۲۰۰۸) و آلیاکلاین و دیگران (۲۰۰۹) نیز خشم، حسی نابجا و اشتباه نیست و هنگامی که درست و مؤثر مهار شود از حالتهای دیگری مانند شادی و ناراحتی ناخوشایندتر نیست. در حالی که اگر مهار نشود می‌تواند به طغیان تبدیل شود و به تجاوز و تهاجم منتهی شود.

با توجه به اهمیت ارتباط عوامل مطرح شده، هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه ادراک تعامل اجتماعی با خطرپذیری و مهار خشم در دو گروه دختر و پسر است.

روش

از جامعه آماری دانشجویان دانشگاه اصفهان در مقطع کارشناسی رشته روان‌شناسی، ۱۰۰ دانشجو (۵۰ دختر و ۵۰ پسر) به طور تصادفی انتخاب شدند. میانگین و انحراف استاندارد سنی آزمودنیها به ترتیب برابر با ۲۲ و ۲ سال بود.

در این تحقیق از پرسشنامه‌های ادراک تعامل اجتماعی، خطرپذیری و مهار خشم استفاده شد.

پرسشنامه ادراک تعامل اجتماعی[1] (گلاس، ۱۹۹۴) یک پرسشنامه خودگزارش‌دهی است که به منظور ارزیابی دو عامل افکار مثبت و منفی نسبت به تعاملهای اجتماعی به کار می‌رود. این پرسشنامه شامل ۳۰ سؤال است که بر پایه مقیاس ۵ درجه‌ای ارزیابی می‌شود. کیاباشی (۲۰۰۰) اعتبار این پرسشنامه را برابر با ۰/۸۵ و هادیان (۱۳۸۷) برابر با ۰/۷۳ گزارش کرده‌اند.

پرسشنامه مهار خشم[2] (گریفین و دیگران، ۱۹۹۹) به منظور ارزیابی میزان مهار یا ابراز خشم در زندگی شخصی و خانوادگی طراحی شده است و یک پرسشنامه خودگزارش‌دهی است. ارزیابی مهار خشم توسط ۲۵ گویه بر مبنای مقیاس ۲ درجه‌ای صورت می‌پذیرد. گریفین و دیگران اعتبار این پرسشنامه را برابر با ۰/۸۳ و هادیان (۱۳۸۷) برابر با ۰/۷۰ گزارش کرده‌اند.

پرسشنامه خطرپذیری[3] (ایسنک و ایسنک، ۱۹۷۵) بر مبنای ۲۹ گویه تنظیم شده است و نمره‌گذاری آن توسط مقیاس ۳ درجه‌ای لیکرت صورت می‌گیرد. ایسنک و ایسنک اعتبار این پرسشنامه را برابر با ۰/۷۸ و مهدیه (۱۳۸۷) برابر با ۰/۷۵ گزارش کرده‌اند.

در این تحقیق به منظور تعیین همبستگی سه متغیر ادراک تعامل اجتماعی، خطرپذیری و مهار خشم از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

نتایج

بر مبنای آزمون همبستگی پیرسون بین ادراک تعامل اجتماعی منفی بالا و خطرپذیری بالا در دو گروه پسر و دختر ارتباط منفی معنادار به دست آمد ($P<۰/۰۰۱$، $r=۰/۲۷$). نتایج همچنین نشان دادند که بین خطرپذیری و مهار خشم پسران و دختران رابطه مثبت معنادار وجود دارد ($P<۰/۰۰۱$، $r = ۰/۲۸$) (جدول ۱).

به منظور مقایسه ضرایب همبستگی دو گروه دختر و پسر از آزمون Z تبدیل فیشر استفاده شد. نتایج نشان دادند که بین ضرایب همبستگی دو گروه تفاوت معنادار وجود ندارد.

بحث

در این تحقیق، رابطه ادراک تعامل اجتماعی با خطرپذیری و مهار خشم در پسران و دختران دانشگاه اصفهان بررسی شد. تحلیل داده‌ها برحسب ضریب همبستگی پیرسون ارتباط ادراک تعامل اجتماعی با خطرپذیری را تأیید کرد. بنابراین بر طبق اظهارات مونتی و دیگران (۲۰۰۷) می‌توان انتظار داشت که ادراک تعامل اجتماعی منفی پایین باعث خطرپذیری بیشتر فرد برای عدم پذیرش خواسته‌های نامعقول دیگران شود و احتمالاً خطر اعتیاد به مواد یا حتی سیگار را کاهش دهد. نتایج همچنین نشانگر رابطه خطرپذیری با مهار خشم بود زیرا بین هر دو متغیر رابطه خطی وجود داشت. این نتایج همسو با نتایج پژوهش علیق، وفایی و طباطبایی (۱۳۸۸) هستند. آنها نشان دادند افرادی که نسبت به جهان پیرامون خود

1. Perception of Social Interaction Questionnaire 2. Anger Control Questionnaire 3. Risk Taking Questionnaire

www.SID.ir

Archive of SID

و روند شکل‌گیری رویدادها خوش‌بین هستند و به این فرایند اعتماد دارند واجد صلاحیت روانی‌ـاجتماعی می‌باشند و بر نقش خود بر رقم‌زدن وقایع مثبت یا منفی، موفقیتها یا شکستها تأکید دارند. این افراد خطرپذیرتر هستند و از کارهای تازه و دشوار اسقبال می‌کنند، برای سلطه بر محیط تلاش به عمل می‌آورند و از زندگی در محیطهایی که مستلزم مهارگری فردی است احساس خشنودی می‌کنند. این ویژگیها زیربنای الگوی رفتاری و کنش‌وری سازشی فرد را فراهم می‌کنند و موجب می‌شوند تا وی بتواند با مهار احساسهای خویشتن به احساس خوشبختی دست یابد و در مواجهه با موفقیتهای تنیدگی‌زا، انعطاف‌ـ پذیر باشد.

در تبیین مهارگری فردی که باعث صلاحیت روانی ـ اجتماعی بالا و در نتیجه انعطاف‌پذیری در موقعیتهای تنیدگی‌زا می‌شود می‌توان به دو پژوهش زیر اشاره کرد: مجدیان، سلیمی، حبی و مرادی (۱۳۸۸) ثبات ارزشها در جوانان را مورد تأیید قرار دادند. آنها اظهار داشتند که رابطه مثبت معناداری بین مهارگری فردی (درونی)، مذهب و حرمت خود وجود دارد، که مؤید این واقعیت است که افراد دارای حرمت خود بالا از مهارگری فردی و نیرومندی و توانایی متناسب برخوردارند. به عبارت دیگر یک جوان برای احساس ارزشمندی در روابط خود با دوستان و همسالان، پایبند ارزشهای مذهبی است و با مهار احساسها و رفتار خود به رضایتمندی دست می‌یابد. جوان با مهارگری فردی بر این باور است که حاکم بر سرنوشت خویش است و این موضوع در بازخورد دینی و روابط خانوادگی تقویت می‌شود. سماوی و حسین چاری (۱۳۸۸) در تحقیق خود در ارتباط با سوءمصرف مواد مخدر و پایگاه هویت در دانشجویان به این نتیجه رسیدند که هویت موفق پیش‌بینی‌کننده منفی مصرف مواد مخدر و هویت پراکنده پیش‌بینی‌کننده مثبت مصرف این مواد هستند. افراد با هویت موفق افرادی هستند که ارزشهای استاندارد در آنها درونی شده و به عبارت دیگر به مهارگری فردی دست یافته‌اند و افراد با هویت پراکنده به عنوان افرادی توصیف می‌شوند که در رفتارهای هوس‌گونه درگیر می‌شوند و کمتر روابط صمیمانه یا عمیق دارند. این افراد دارای احساس کهتری، بیگانگی و تردید درباره زندگی و دیگران هستند و به نحوی اجتناب از تصمیم‌گیری یا تعهد را نمایش می‌دهند. از آنجا که افراد با هویت پراکنده دارای سطح کاوش، تعهد و خطرپذیری پایینی هستند به سوءمصرف مواد، آسیب‌پذیری بیشتری دارند.

در پایان باید به این نکته اشاره کرد که نتایج پژوهش از گروه نمونه دانشجویان دختر و پسر که از فرصتهای ارتباط اجتماعی تقریباً یکسانی در محیط دانشگاه برخوردارند به دست آمده‌اند. از آنجاییکه طبق نتایج شکوهی‌یکتا، زمانی، پورکریمی و پرند (۱۳۸۸) افراد تحصیلکرده قادر به برقراری روابط اجتماعی مؤثری بوده واز سوی دیگر، بهتر می‌توانند هیجانهای منفی خود را مهار کنند، تحصیلات در موقعیتهای خشم‌انگیز به عنوان یک متغیر تعدیل‌کننده عمل می‌کند. بنابراین عدم تفاوت بین همبستگی متغیرهای این پژوهش در دو گروه از طریق آزمون Z فیشر چندان دور از انتظار نیست و تعمیم نتایج به سایر افراد جامعه بدون درنظرگرفتن ملاحظه‌های مربوط به ویژگیهای این گروه امکان‌پذیر نیست. بنابراین پیشنهاد می‌شود پژوهشهای آتی این روابط را در سایر گروههای سنی، تحصیلی و شغلی نیز بررسی کنند.

منابع

جرج، ر. ل. و کریستیانی، ت. س. (۱۳۸۳). *مشاوره، نظریه‌ها و کاربرد*. ترجمه ر. فلاح، م. هاجیلو. تهران: رشد، (تاریخ انتشار اثر اصلی، ۱۹۹۰).

سماوی، س. ع.، حسین چاری، م. (۱۳۸۸). سوءمصرف مواد مخدر و پایگاه هویت در دانشجویان. *فصلنامه روان‌شناسان ایرانی*، ۲۰، ۳۳۱-۳۲۳.

شکوهی‌یکتا، م.، زمانی، ن.، پورکریمی، ج. و پرند، الف. (۱۳۸۸). خشم در مادران کودکان دارای نیازهای ویژه، *فصلنامه روان‌شناسان ایرانی*، ۲۰، ۲۹۶-۲۸۹.

علیق، م.، وفایی، م. آ. و رسول‌زاده‌طباطبایی، ک. (۱۳۸۸). الگوی صلاحیت روانی ـ اجتماعی تایلر: مقایسه دانشجویان ایرانی و لبنانی. *فصلنامه روان‌شناسان ایرانی*، ۲۱، ۵۴-۴۷.

مجدیان، م.، سلیمی، س.، حبی، م. ب. و مرادی، ع. (۱۳۸۸). بازخورد مذهبی، حرمت خود و مسند مهارگری. *فصلنامه روان‌ـ شناسان ایرانی*، ۲۲، ۱۵۷-۱۵۱.

مهدیه، م. (۱۳۸۷). *مقایسه‌ی کنترل خشم در دو گروه پسر و دختر*. پایان‌نامه کارشناسی دانشگاه پیام نور اصفهان.

هادیان، م. (۱۳۸۷). *بررسی ارتباط ادراک اجتماعی و کنترل خشم*.

www.SID.ir

Archive of SID

پایان‌نامه کارشناسی، دانشکده علوم انسانی دانشگاه پیام نور اصفهان.

Alia-Klein, N., Goldstein, R. Z., Tomasi, D., Woicik, P. A., Moeller, S. J., Williams, B., Craig, I. W., Talang, F., Wang, G. J., Fowler, J., Neural, S., & Volkow, N. D. (2009). Mechanisms of anger regulation as a function of genetic risk for violence. *Emotion, 9 (3)*, 385-396.

Blocher, D. H. (1966). *Developmental counseling*. New York: Ronal press

Buchanan, R. (2001). When ego threats lead to self-regulation failure: Nagative consequences of high self-esteem. *Journal of personality and social psychology, 64*, 141-156.

Carver, C. S., & Hamon-Jones, I. (2009). Anger is an approach-related affect: evidence and implications. *Psychological Bulletin, 135 (2)*, 183-204.

Eysenck, H. J., & Eysenck, S. B. (1975). *Manual of the EysenckRrisk Taking Questionnaire*. London: Hoddere & Stoughton.

Glass, C. V. (1994). Where is the mind? Constructivist and sociocultural perspectives on learning, information age. Greenwich: Publishing, Inc.

Griffin, K. W., Sheier, L. M., Botvin, G. J., Diaz, T., & Miller, N. (1999). Interpersonal aggression in urban minority youth. *Journal of community psychology, 27(3)*, 281-298.

Haltzman, S. (2000). *Given space constraits, methodological details could not included in this report*. Retriewed 28 April 2008 from: http://computing. Hss. Cmu.Edu/lernerlab/appendifinal, pdf.

Johnson, E. J., & Tversk, A. (1983). Affect, generalization, and the perception of risk. *Journal of Personality and Social Psychology, 45*, 20-31.

Kobayashi, H. (2000). Standardization perception of social interaction questionnaire in Japan. *Japanese Journal of Psychodrama*, 67-89.

Krech, J. (1992). Relations between affect and personality: Support for the affect-level and social. *Psychology Bulletin, 24*, 279-288.

Lachman, J. E. (2002). Treatment and generalization effect of cognitive behavioral and goal-setting interventions with aggressive boys. *Journal of Counseling and Clinical Psychology, 55*, 223-244.

Lerner, J. S., & Keltner D. (2001). Fear, anger and risk. *Journal of Personality and Social Psychology, 81*, 146-159.

Levitt, M. Z., Selman, R. L., & Richmand, J. B. (1991). The psychosocial foundations of early adolescents' high-risk behavior. *Journal of Research on Adolescence, 1 (4)*, 349-378.

Lopez, L. L., & Oden, G. C. (1999). The role of aspiration level in risky choice: A comparison of cumulative prospect theory and SP/A theory. *Journal of Mathematical Psychology, 43*, 286-300.

Monti, P. M., Barnett, N., & Mackinnon, S. V. (2007). *Competence skills mitigate social risk factors*. Rhode Island: Wiley Inc.

Poton, L. E. (1997). *The romance of risk*. United States: Basic Books.

Song, A. V., Morrell, H. E., Cornell, J. L., & Malena, E. R. (2009). Perceptions of smoking-related risks and benefits as predictors of adolescent smoking initiation. *American Journal of Public Health, 99 (3)*, 487-492

Wagner, M. (2006). *Educational technology and life*. Retriewed 3 May 2009 from: URL: http: //edtech-life.com.

Wilkowski, B. D., & Robinson. M. D. (2008). Guarding against hostile thoughts: Trait anger and recruitment of cognitive control. *Emotion, 8 (4)*, 578-583.

Zhang, L., Wayne, W. S., & McDowell, W. C. (2009). Examining digital piracy: Self-control, punishment, and self-efficacy. *Information Resources Management Journal, 22*, 24-44.

www.SID.ir